

Konečne je škoda, že prof. Sirácky nepredoslal svojej práci úvod, v ktorom by bol presnejšie vymedzil svoj zámer, príp. okolnosti vzniku knihy. Tým by sa bol vyhol nejednej kritickej poznámke, týkajúcej sa tak obsahových ako aj formálnych stránok jeho publikácie, ktorá si zaslúži pozornosť čitateľstva z radov študentstva a pracujúcej inteligencie.

M. Városov

MILAN MACHOVEC, LOGIKA

Vydala Rovnosť, Praha 1952, 248 str., cena 61 Kčs.

Machovcova Logika je pozoruhodný pokus o učebnicu logiky v duchu dialektického materializmu. Autor využíva výsledky diskusie o logike, ktorá prebiehala v Sovietskom sväze a pridrižiava sa, ako sám hovorí (str. 5) náhľadov sovietskeho filozofa I. I. Osmakova.

Začína úvodom, v ktorom definuje logiku ako „vedu o formách a charakteristických črtách správneho myslenia“ (str. 12). Logicky myslieť značí podľa autora „myslieť jasne, správne, dôsledne a odôvodnene“ (str. 11).

Naproti tomu hovorí o dialektike, že je všeobecná metóda práce, zakladajúca sa na poznani najvšeobecnejších zákonitostí“ (str. 18). Dialektika teda podľa autora nie je vyšším stupňom logiky; jej pomer k logike je „približne rovnaký ako ku všetkým špeciálnym vedám“ (str. 18).

S tohto stanoviska potom, prirodzene, autor tvrdí, že logické zásady totožnosti, sporu a vylúčeného tretieho platia celkom všeobecne a bez výnimky v celej logike. Dialektické zákony sú zákony kvalitatívne vyššie a nijako nerušia platnosť zákonov logiky (str. 175). Logické spory napr. — tvrdí autor — sú podstatne odlišné od dialektických protirečení.

Veľmi správne — podľa nášho náhľadu — vykladá autor zásadu dostatočného dôvodu a s ňou súvisiace otázky príčinnosti a determinizmu.

Podrobne sa rozoberá problém pojmu, definície, indukcie, dedukcie, analýzy, syntézy, generalizácie a abstrakcie. Autorove vývody sú podľa nášho náhľadu správne, bolo by možné mať námietky len proti definícii abstrakcie. Autor hovorí: „Abstrahovanie je teda myšlienkový postup, pri ktorom odlučujeme jednotlivé podstatné vlastnosti predmetov od ostatných vlastností a *myslíme ich samostatne*“ (podč. M. a F.).

„Samostatné myslenie podstatných vlastností“ znie hodne idealisticky. Pravda, z ďalšieho vyplýva, že autor chápe abstrakciu celkom v duchu Leninových úvah o abstraktných pojmoch, predsa však takéto formulácia abstrakcie by len mohla zavádzať.

Správne sú podľa nášho náhľadu úvahy o úsudku a o sylogizme. Autor tu uvádza na správnu mieru predstavu o dôležitosti jednotlivých figúr sylogizmu, ktorú tak prehánala stará, metafyzická logika.

Aj rozbor vedeckého myslenia a významu hypotézy sú podľa nášho náhľadu dôsledne materialistické.

Veľmi dobrá je úvaha o súvisle logiky a reči, ktorá vychádza zo Stalinovho diela o *marxizme v jazykovede*.

Veľkou prednosťou knihy je jasný štýl a vhodné príklady, brané z nášho aktuálneho života. Nemáta tu už nevyhnutný „smrteľný Sokrates“ a „veľryby, ktoré sú cicavce“, ktoré otravovali staršie učebnice logiky. Veľmi správne je aj neprestajné poukazovanie na použitie logiky v praxi, a to predovšetkým v dnešnom našom živote.

Ako učebnica logiky predčí Machovcova Logika isto všetky u nás doteraz užívané knihy, hoci obsahuje mnohé diskutabilné tvrdenia, napr. o pomere dialektiky a logiky. Toho si je však autor sám vedomý a výslovne to priznáva.

St. Felber.